

Необхідно, на наш погляд, звільнити Конституцію від ідеології соціального утриманства, що втілена у ч. 3 ст. 49, і значну долю відповідальності за реалізацію конституційного права на медичне забезпечення перекласти з держави на людину – споживача медичних послуг та на роботодавця. Держава ж повинна забезпечити мінімальний рівень безоплатних благ насамперед для соціально незахищених, а не для всіх громадян. Але для цього необхідно внести відповідні зміни до ст. 49 Конституції і встановити державні гарантії щодо *певного обсягу* безоплатної для громадян медичної допомоги, який би конкретно був визначений у законодавстві. Запропоновані зміни до ст.49 Конституції сприятимуть легалізації платних медичних послуг, надання яких державними і комунальними закладами охорони здоров'я не буде суперечити Конституції.

УДК

О.В. Клим

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Сьогодення української держави означено існуванням такого явища, як підприємництво, бурхливий розвиток якого, зумовлює не тільки можливість практичного здійснення певної діяльності з метою отримання прибутку, але і активність дослідників різних галузей юридичної науки та правотворців по теоретичному обґрунтуванню та нормативному закріпленню правового статусу даного явища.

Особливого значення з огляду на це, набувають дослідження різних аспектів взаємовідносин держави та суб'єктів підприємництва, які на сучасному етапі розглядаються крізь призму основоположних принципів правової держави та громадянського суспільства і повинні ґрунтуватись на засадах рівності та взаємної відповідальності [1].

Серед дослідників проблеми державного регулювання підприємницької діяльності слід відзначити таких вчених-теоретиків як О.П. Рябченко, Н.В. Воротіну, Н.О. Саніахметову, З.С. Варналія, В.М. Селиванова та інших. Втім аналіз наукової літератури в цій сфері виявив недостатність дослідження окремих адміністративно-правових аспектів регулювання підприємницької діяльності, особливо з огляду на зміни, що відбулися в доктрині адміністративного права.

Метою цієї статті є дослідження механізму адміністративно-правового регулювання підприємницької діяльності, з'ясування його основних завдань, функцій та значення для розвитку ефективної підприємницької діяльності.

В юридичній літературі справедливо наголошується, що право є одним із найважливіших засобів впливу держави на економіку.

Правове регулювання повинне вносити в систему соціальної регуляції юридичні засоби організації поведінки і діяльності осіб, блокуючи деструктивні

форми їх прояву та стимулювати конструктивну діяльність громадян і організацій, причому правове регулювання охоплює як специфічну діяльність держави (її нормотворчих органів), пов'язану з встановленням юридичних норм та засобів їх реалізації (державне регулювання), так і діяльність безпосередніх учасників суспільних відносин, спрямовану на пошук та залучення засобів юридичного регулювання для оптимізації власної поведінки з правовими нормами [2].

В той же час, хоч державне регулювання підприємницької діяльності і ґрунтується на законодавстві, проте не вичерпується ним, оскільки це складний процес, який охоплює в комплексі різноманітні організаційно-правові засоби.

Сама по собі наявність правових засобів, закріплених у чинному законодавстві, не може забезпечити підприємницьку діяльність без відповідного і високоякісного організаційного механізму по їхньому застосуванню на практиці, що передбачає наявність певної організаційної структури, повноважень відповідних органів, підготовку кадрів і ін.

Значний масив законодавства про підприємництво, складність управлінських рішень, які закріплюються правом, унеможлиблює регулювання підприємницької діяльності без організаційного впливу відповідних державних органів. Організаційні засоби складають правоорганізуючу функцію, розробка і фактичне здійснення яких спрямовані на забезпечення реалізації правових норм. Результативність правових засобів у досягненні поставлених цілей залежить не тільки від їхнього закріплення в законодавстві, але в значній мірі – від належної організації їх застосування: визначення компетенції відповідних органів, наділених такими повноваженнями; оптимального вибору правового засобу; дотримання вимог процесуального (процедурного) законодавства; забезпечення виконання вирішень, прийнятих компетентними органами і т.п.

Роль держави полягає у встановленні єдиного для всіх суб'єктів підприємництва адміністративно-правового режиму для забезпечення ефективної підприємницької діяльності та в контролі за дотриманням цього режиму. В адміністративно-правовому розумінні державне регулювання представляє собою комплекс дій спеціальних суб'єктів публічної влади які за допомогою багатоманітного, нормативно закріпленого інструментарію методів та засобів здійснюють організуючий вплив на конкретні суспільні відносини. Слід зауважити, що хоча на даному етапі розвитку української державності регулюючий вплив органів публічної адміністрації є переважаючим, варто звернути увагу на можливість делегування певних повноважень по регулюванню окремим державним та недержавним організаціям з метою підвищення ефективності регулюючого впливу як в інтересах самих суб'єктів підприємництва так і суспільства в цілому.

У науковій літературі справедливо відзначається необхідність поступового звузнення сфери адміністративно-правового регулювання економічних відносин і зміни форм державного впливу на зв'язок господарюючих суб'єктів. Із переходом до ринкової економіки істотно змінюються характер, зміст і межі економічної діяльності держави, але при цьому не втрачається необхідність державного регулювання економіки. Скоріш за все, варто говорити про вста-

новлення балансу в реалізації приватних інтересів суб'єктів підприємництва та інтересів суспільства в цілому – публічних, які забезпечує держава шляхом здійснення регулюючого впливу. Однак необхідними умовами такого регулювання, є діяльність органів влади чітко у межах своєї компетенції та неухильне дотримання підприємцями законних приписів цих органів. Отже, під адміністративно-правовим регулюванням, слід розуміти один з видів державного впливу на суспільні відносини, що здійснюється уповноваженими державними органами за допомогою специфічної системи правових засобів з метою їх впорядкування.

Можна виділити такі основні елементи механізму адміністративно-правового регулювання суспільних відносин в сфері підприємницької діяльності: 1) норма права – зафіксована в нормативно-правових актах міра необхідної та належної поведінки учасників суспільних правовідносин, а саме суб'єктів підприємницької діяльності та органів державної влади; 2) юридичні факти – конкретні життєві обставини з якими пов'язане виникнення, зміна або припинення правовідносин (державна реєстрація підприємців, надання їм відповідних дозволів, тощо); 3) правовідносини в сфері підприємницької діяльності опосередковані нормами права; 4) акти реалізації прав та обов'язків – фактична поведінка суб'єктів підприємництва та державних органів в межах приписів конкретних правових норм; 5) правові санкції (міра відповідальності) відносно порушників приписів норми права

Зважаючи на те, що норма права є основою механізму правового регулювання, необхідно, на нашу думку, провести ревізію нормативного забезпечення взаємовідносин органів публічної адміністрації з носіями права на підприємницьку діяльність або діючими підприємцями в процесі реалізації останніми конституційного права на підприємницьку діяльність.

Ці відносини повинні базуватися не тільки усталеному принципі «влада-підпорядкування», характерному для них на даний момент, але і на принципі взаємної відповідальності, що передбачає виконання взаємних зобов'язань як підприємцями так і державними органами.

Слід зауважити, що сучасна трансформація та переосмислення доктринальних засад адміністративного права не може не впливати на механізм регулювання підприємницьких відносин, оскільки відбувається перенесення акцентів з загальноприйнятої «управлінської» складової адміністративного права на «публічно-сервісну». Як зазначає В.Б. Авер'янов, суспільна роль адміністративного права є переважно «обслуговуючою» – у тому розумінні, що норми цієї галузі мають слугувати найбільш доступним та ефективним засобом забезпечення в сфері діяльності публічної адміністрації максимально повної реалізації громадянином своїх прав, свобод та інтересів, а також їх дійового захисту від порушень [3]. Окрім того основоположним принципом адміністративного права визначений принцип «верховенства права», який визначає пріоритетність прав людини, а право на підприємницьку діяльність, яке визначене ст. 42 Конституції України є одним з основних економічних прав людини, особливо зважаючи на стрімке зростання значення підприємництва для економіки держави, як одного з значних сегментів сучасного ринку.

Відносини між підприємцями та органами державної влади, будучи наступним елементом механізму адміністративно-правового регулювання заслуговують на особливу увагу з огляду на недостатність існуючих теоретичних розробок в цій сфері, не зважаючи їх вагоме практичне значення. Мова іде про суспільні відносини, які складаються в процесі здійснення підприємницької діяльності і регулюються нормами різних галузей права (цивільним, фінансовим, адміністративним). Групу відносин в процесі здійснення підприємницької діяльності, які врегульовуються нормами адміністративного права, можна визначити як підприємницько-адміністративні правовідносини, особливістю яких є те, що одним з їх учасників завжди є орган публічної адміністрації. Іншим суб'єктом таких правовідносин є підприємець (фізична чи юридична особа), яка здійснює підприємницьку діяльність, закріпивши свій правовий статус відповідно до приписів правової норми (пройшовши процедуру державної реєстрації, отримавши в передбачених законом випадках ліцензію та необхідні дозволи). Виникнення, зміна чи припинення підприємницько-адміністративних правовідносин пов'язане з юридичними фактами, які передбачені адміністративно-правовими нормами тобто, конкретними життєвими обставинами, з якими таке виникнення, зміна або припинення пов'язане (наприклад, звернення підприємців за наданням адміністративних послуг). Причому в основі адміністративних правовідносин в підприємницькій діяльності характерні як правомірні, такі, що відповідають вимогам адміністративно-правових норм, так і неправомірні дії, які їх порушують, що тягне за собою виникнення юрисдикційних правовідносин.

Але переважна більшість пов'язана саме з правомірними діями осіб (юридичних і фізичних), що звертаються для реалізації своїх прав до органів публічної адміністрації, або правомірні дії самих цих органів, такі як видання індивідуальних актів пов'язаних з реєстрацією, ліцензуванням, дозвільною системою.

Механізм державного регулювання допускає можливість використання заходів примусу до суб'єктів підприємницької діяльності, якщо ті не дотримуються встановлених законодавством правил. Альтернативою цьому є використання таких опосередкованих засобів державного впливу як сприяння і заохочення підприємництва.

Слід зазначити, що адміністративно-правове регулювання повинне бути серед іншого, також спрямоване на створення сприятливого оточення підприємництва. Необхідне формування комплексу організаційно-правових заходів для створення макросередовища підприємницької діяльності, включаючи розвинуту інфраструктуру підтримки підприємництва, правові механізми стимулювання і розвитку підприємницької діяльності і ефективні системи захисту прав і законних інтересів підприємців, а також суспільних і державних інтересів у сфері підприємництва.

На нинішньому етапі розвитку України, коли трансформаційний спад поступово змінюється структурною перебудовою, паралельно з процесами становлення підприємницького сектору відбувається формування механізму його

адміністративно-правового регулювання. Тобто, на нашу думку, державна підприємницька політика ще перебуває в зародковому стані і є так само недоконалою, як і всі інші інструменти регулювання.

Отже, підсумовуючи вищесказане, слід зауважити, що для забезпечення стабільності економіки, безпеки суспільства, захисту прав споживачів та розвитку конкуренції, існує об'єктивна необхідність державного регулювання підприємницької діяльності, в тому числі за допомогою адміністративно-правових методів та засобів, але слід чітко регламентувати межі цього впливу, його мотиви, конкретизувати адміністративні заходи, механізм їх реалізації та аналіз наслідків застосування.

Література

1. Адміністративне право України. Академічний курс: Підручник: У 2 т.: Том 1. Загальна частина / Ред. кол. В.Б. Авер'янов (голова). – К.: Юридична думка, 2004. – С.64-66.
2. Общая теория государства и права: Учебник / Под ред. В.В. Лазарева. – М: Юрист, 1994. – С.106.
3. В.Б. Авер'янов Реформування українського адміністративного права: необхідність оновлення науково-теоретичних засад // Матеріали IV Національної науково-теоретичної конференції «Українське адміністративне право: сучасний стан і перспективи реформування». – Ч. 1. – 2005 р.

УДК 340.132

Д.В. Даниленко

ПРИМЕНЕНИЕ ПРАВА (ОБЩЕТЕОРЕТИЧЕСКИЙ И АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОЙ АСПЕКТ)

Постановка проблеми в общем виде. Без реализации в различных формах право утрачивает свой социальный смысл и назначение. «Право ничто, — делает вывод Л.С. Явич, — если его положения не находят своей реализации в деятельности людей и их организаций, в общественных отношениях» [1, 201]. Так как право закрепляет и выражает основные закономерности общественной практики его реализация «есть правовая форма жизнедеятельности» [2, 257]. В.Н. Хропанюк считает возможным утверждать, что реализация норм права «есть воплощение их предписаний в поведении людей» [3, 258].

Существует мнение, что «под реализацией права понимают претворение, воплощение предписаний юридических норм в жизнь (*подчеркнуто нами – Д.Д.*) путем правомерного поведения субъектов общественных отношений (*подчеркнуто нами – Д.Д.*)» [4, 453]; «проведение в жизнь (*подчеркнуто нами – Д.Д.*) содержащихся в них (*в административно-правовых нормах — Д.Д.*) различным образом выраженных волеизъявлений» [5, 44].

В первом случае следует отметить как неприемлемое сужение круга «субъектов права», а во втором – его неприемлемое расширение.